

Náttúran egna oljuvernd

Náttúran basir sjálv oljuvanlukkum

OLJUDÁLKING

Jústinus Leivsson
Eidesgaard

Oljudáلكing gongur serliga útyvir fuglin. Men ein oljuvanlukka er ikki ein endalig vanlukka, har skađin ikki bótist aftur. Stórar oljudáلكingar seinastu árinu hava sýnt, at lívið í náttúruni kemur fyri seg aftur. Men hetta skal ikki skiljast soleiðis, at oljudáلكing er vandaleys, hon fer tó nógv verri við fugli enn súgdjór-um. Sjóleyvurnar sum vit síggja frá Galapagos í hesum døgum skulu nokk klára seg, sigur lívfróðingurin Arne Nørrevang, sum fyri 10 árum síðan vitjaði Galapagosoyggjarnar saman við einum føroyskum ferðalagi.

– Oljudáلكing er ikki tann stóra hóttanin, sum fjølmiðlarnir mangan gera hana til. Náttúran megnar sjálv at koma á fótur aftur. Við Galapagosoyggjarnar

Arne Nørrevang sigur, at náttúran er sera dugnalig at niðurbróta oljudáلكing

er avlandsvindur í lóguni og hetta merkir at oljan frá strandaða skipinum spjaðist. Tey lótu evnini í oljunu fara upp í luftina sum bensinosi og tey tyngu fara at søkka sum frálíður. Men hendir ein stór oljudáلكing á einum avmarkaðum øki, og fer at reka móti landi, so kann skaði henda. Tað er serliga fuglalívið oljan ger seg inn á. Fjød-

urhamurin toli ikki oljuna og hann gerst ótættur. Her norðuri hjá okkum merkir hetta, at fuglurin doyir av kulda. Men skađin er ikki stórri enn so, enn at hann rættast aftur eftir nøkur ár, sigur Arne Nørrevang, lívfróðingur.

Altíð olja í sjónum

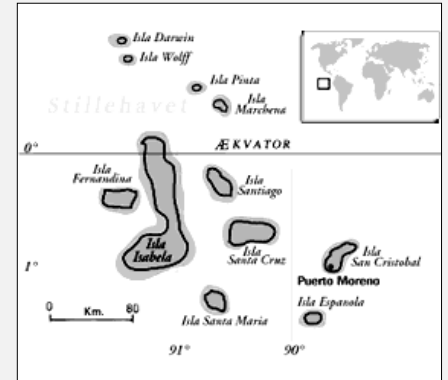
Olja er altíð í sjónum og tað hevur hon verið frá araldstíð. Olja er í fiski, olja er í æti og olja lekur úr undirgrundini. Náttúran er tilbúgvín at taka í móti olju. So langt aftur, sum í 1550 legði ein norskur granskari merki til stóra oljudáلكing í Norðsjónum. Hetta var olja, sum var líkin burtur úr undirgrundini. Flogfór, sum hava gjørt vírlitsflúgvingar yvir føroyskum sjóki, hava eisini avmynda olju, sum ikki stavar frá fólki, men er líkin úr undirgrundini, sigur Arne Nørrevang.

– Í náttúruni finnst ein bakteria, sum livir av olju, er nógv olja í sjónum og nørst henda bakteria og niðurbrýtur oljuna, sigur Arne Nørrevang.

– Hyggja vit eftir stórum oljuvanlukkum seinastu árinu, eitt nú tann stóra í Prince Williams Sound í Alaska, so hevur náttúran megnað at koma fyri seg aftur. Tað einasta sum ikki er akkurat sum tað var, er gróðurin undir sjóvarmálanum. Tað tekur eitt sindur longur tíð, áðrenn hetta kemur heilt í rættlag.

Aren Nørrevang sigur, at tað hjálpir lítið at vaska oljudáلكaðan fugl. einasti máttin at fjøðurhamurin kann gerast í ordan aftur, er at fuglurin fær nýggjar fjær.

– Kemiskt at niðurbróta olju gevur heldur ikki góð úrslit. Hetta eru menn næstan hildnir uppá við í dag, tí hjáárinu á náttúruna eru ov stór, sigur Arne Nørrevang.

Fakta um Galapagos

John Johannessen
Kelda: DR

Galapagos oyggjar liggja úti í Stíllahavinum, vestan fyri Ekvador í Suðuramerika. Talan er um 19 oyggjar, ið eru skaptar av eldgosum. 13 teirra eru stórra oyggjar, meðan 6 eru smærri. Oyggjarnar fevna um 50 túsund kvadratkilometrar av Stíllahavinum.

Eingi upprunafólk eru á Galapagos. Thomas de Berlanga, biskupur í Panama, uppdađaði oyggjarnar av tilvild í 1535. Fyrstu ferð oyggjarnar vóru teknaðar á sjókort var í 1570.

Í 1700- og 1800-talinum nýttu sjórænarar oyggjarnar sum skjól og spískamar. Her fingur teir feskt vant og skjaldbøkur, sum teir tóku við umborð á skipini og grillaðu, tá teir gjørdust svangir.

Í 1835 kom Darwin til Galapagos at kanna ser-

liga plantu- og djóralívið, sum ikki finst aðrastaðni í heiminum. Listi hansara yvir spennandi djórasløg fevnr millum annað um albatrossar, pingvinir, havskjaldbøkur, iguanur, hvalir og delfinur. Eftir drúgt og gjølligt kanningararbeiði gav Darwin út kendu frágreiðingina um uppruna ættarinnar.

Galapagos oyggjar komu undir Ekvador í 1832, og smáar bygdir mentust á fleiri av teimum stóru oyggjunum. Flestu av núverandi íbúgvunum eru úr Ekvador, og eru hetta fólk, sum eru flutt hagar seinastu 40 árinu. Fólkatalið veksur við 8 prosentum um árið.

Í 1859 vórðu oyggjarnar lýstar at vera tjóðarpark, orsakað av vaksandi ferðavinnuni. Í dag kostar tað umleið 100 amerikansk dollarar at koma í landb á Galapagos.

Fróðskaparsetrið fær oljupening

Týsmorgunin skrivaðu Náttúruvísindadeildin á Fróðskaparsetrinum og Statoil-bólkurin í Føroyum undir eina fíggingaravtalu, sum ber í sær, at deildin fær 5,3 milliónir krónur tey næstu fyra árinu. Hetta verður neyvan seinastu ferð, at oljufeløg gera slíkar fíggingaravtalur

John Inderhaug og Hans Pauli Joensen eru báðir væl nøgdir við fíggingaravtaluna. Náttúruvísindadeildin fær 5,3 milliónir krónur frá Statoil-bólkunum, har meginparturin skal nýtast til granskingarverkætlanir, sum oljufeløgini kunnu brúka úrslitini av

Mynd: Jens Kr. Vang

ÚTBÚGVING

Stefan í Skorini

Tað er nú av álvara farið at merkjast, at oljufeløgini hava stórar ætlanir í Føroyum, nú Náttúruvísindadeildin og Statoil-bólkurin eru komin ásamt um samstarv.

Týsmorgunin undirskrivaðu John Inderhaug, økisleiðari hjá Statoil í Føroyum, og Hans Pauli Joensen

frá Náttúruvísindadeildini fíggingaravtaluna.

Statoil hevur í avtaluni bundið seg at lata tilsamans 5,3 milliónir krónur yvir tey næstu fyra árinu.

Báðir lögdu teir dent á, at hetta er ein avtala, sum verður báðum partunum at frama, tí báðir partar hava felags áhugamáli á fleiri økjum, og tí er eitt sam-

starv ríkandi báðumegin borðið.

– Fróðskaparsetrið eigur at fyrireika seg tíðliga uppá oljuvinnuna, tí vit skulu hava fólk klár, tá oljuvinnan av álvara fer í gongd, sigur Hans Pauli Joensen.

Peningurin er oyramerkur til trýggjar heilt serligar verkætlanir, sum allar hava eitt ávíst samband við frálavinnuna. Eisini verður peningurin nýttur til útbúgving av oljuverkfróðingum, og ein partur fer til at seta ein professara í háltíðar starv.

Umframt Statoil eru Enterprise, Phillips og Vebla við í Statoil-bólkunum.

– Tá vit koma til eitt land, har eingin oljuvinna er frammanundan, er tað vanligt, at vit royndir at seta nakað í gongd, sum vit eisini kunnu fáa ágóðan av, sigur John Inderhaug.

Lá í kortunum

Tá oljufeløgini søktu um loyvi at bora í føroysku

undirgrundini lá tað í kortunum, at tey skuldu lata pening til útbúgving og líknandi í Føroyum. Náttúruvísindadeildin søkti tá um fígging, og tað eydnaðist at fáa eina avtalu við Statoil.

900.000 krónur fara til útbúgvingina oljuverkfróði, har teir fyrstu seks studentarnir byrjaðu í 1998. Henda útbúgvingin tekur háltíðtriðja ár, og teir fyrstu vera klárir um ársskið. Statoil hevur fyrr latið pening til hesa útbúgvingina.

Tær trýggjar granskingarverkætlanirnar, sum æva allar samband við frálavinnu, og teimum verður flest peningur latin.

Verkætlanirnar eita “seismiskir signalviðgerðahætt-

ir”, “mekaniskir egiunleikar hjá basalti” og “operativt aldamodel fyri Føroyaleiðina”.

Góðar fyra milliónir skulu nýtast at fígga hesar verkætlanir. Granskingarúrslitið, sum funnið verður fram til í verkætlanunum, fer Statoil at nýta, tá klárt verður at bora í undirgrundini.

Hesar verkætlanirnar skulu vera við til at menna førleikan hjá oljufeløgum, so tey eru betri fyri at fara undir boringina. Úrslitini fara at geva teimum stórri vitan um seismisku mátingarnar í føroyskum øki og betri møguleikar fyri at tulka, hvat goymir seg undir føroyska basaltinum.